ہدیتاً — سید اسحاق حسین صاحب پیرزادہ مارہرہ ضلع ایٹہ

یا ایہا الذین آمنوا اتقوا اللہ وکونوا مع الصادقین

الحمد للہ کہ این رسالہ

نافعہ از تالیف لطیف ذی الفضل والکمال جامع العلوم

مولانا مولوی حافظ مشتاق احمد صاحب انبہٹوی عم فیضہ

مسمّی بہ

ضابطہ

در تحصیل

رابطہ

مع

تکملہ

کہ از نتائج افادات مولانا مولوی حافظ احمد علی صاحب بٹالوی سلمہ ربہ

مدرس مدرسہ اسلامیہ مؤلف نصرۃ المقلدین است

حسب ارشاد

سید امتیاز علی صاحب منصف

باہتمام آرچی پریس لودیانہ بکمال صفائی طبع شد

يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين
الحمد لله کہ این رسالہ
نافعہ از تالیف شریف ذی الفضل والکمال
جامع العلوم مولانا مولوی حافظ مشتاق احمد صاحب انبہٹوی عم فیضہ
مسمّیٰ بہ
ضابطہ
در تحصیل
رابطہ
مع
تکملہ
کہ از تازہ افادات مولانا مولوی حافظ احمد علی صاحب بٹالوی سلمہ ربہ
مدرّس مدرسہ اسلامیہ و مؤلف نصر المقلدین است
حسب الارشاد سید ممتاز علی صاحب
منصف

حق حق حق

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ الذی لا الٰہ الا ہو والصلوٰۃ والسلام علیٰ من لا نبیَّ بعدہٗ
وعلیٰ آلہ وصحبہ وعلیٰ کل من تابعہ۔ امابعد میگوید احقر الانام احمد من العوام
راجی مغفرۃ ذی الجلال والاکرام عاصی مشتاق احمد نام کہ حسب ارشاد
واجب الانقیاد حاجی الحرمین الشریفین برگزیدہ رب المشرقین مخدوم
ومکرم اخی الاعظم منشی سید† امتیاز علی چشتی صابری امروہی کہ از

† اول سید صاحب بزمانہ طالب علمی بشرف بیعت عارف ربانی شیخ اکبر ثانی عالم فاضل حضرت حافظ سید محمد حسین صاحب عرف حضرت حافظ بانکی صاحب رحمۃ اللہ علیہ خلیفہ حضرت حافظ موسیٰ صاحب رحمۃ اللہ علیہ مانکپوری چشتی صابری وقادری مشرف گشتند وچند رسایل علم طرف پیش حضرت موصوف مطالعہ نمودند وبعد وصال شیخ اول خود رحمۃ اللہ علیہ فخر بیعت مرشدی ومولائی مدظلہم حاصل کردند وبوجہ علو استعداد وفیض خداداد مجاز ہم گشتند ۱۲ +

خلص مسترشدان حضرت وسیلتنا فی الدارین وقائدنا فی الکونین مرشدنا
جناب حافظ محمد صابر علی صاحب چشتی صابری رام پوری (متع اللہ
المسلمین بطولِ حیاتہ ونفع العالمین ببرکاتِ ذاتہ) اند در مسئلہ تصور شیخ
سطری چند می نگارد و ہر چہ درین باب در کتب ثقات دیدہ است یا از
بزرگی شنیدہ ایجازاً بنوکِ قلم می سپارد۔ پس بدانکہ فرمودہ است شیخ
مشائخنا فی الحدیث حضرت مولانا شاہ ولی اللہ صاحب محدث رحمۃ اللہ
علیہ در رسالہ قول جمیل "کہ رکنِ اعظم سلوک در طریقہ بزرگان چشتیہ ربطِ قلب
با شیخ خود است"۔ و ملاحظہ نمودن صورت وی بطور تعظیم چراکہ اللہ جلّ شانہ
را مظاہر کثیرہ است و ہر یک عابد را مظہری بمقابلہ وی پیش می آید۔ و ہم
ازین وجہ در شرع شریف حکم استقبالِ قبلہ و استوار بی کیفیت وی
سبحانہ تعالیٰ بر عرش وارد گشتہ است و ہمین سرّ است کہ فرمود رسول
اکرم صلی اللہ علیہ وسلم وقتیکہ یکی از شما در نماز باشد پیش خود بزاق نیندازد
کہ اللہ ما بین مصلّی و قبلہ است و از ین قبیل است سوال فرمودن

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم از جاریہ سوداء کہ اللہ کجاست پس اشارت کرد
جانب آسمان باز فرمود من کیستم پس اشارت کرد بانگشت خود سوی آسمان
یعنی اللہ تعالیٰ شمارا فرستادہ است یعنی حضرت رسول فرستادہ خدا اند
پس حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمود این جاریہ مومنہ است و عبارتہا
قَالُوْا وَالرُّکْنُ الْاَعْظَمُ رَبْطُ الْقَلْبِ بِالشَّیْخِ عَلٰی وَصْفِ الْمُحَبَّۃِ وَالتَّعْظِیْمِ
وَمُلَاحَظَۃُ صُوْرَتِہٖ۔ قُلْتُ اِنَّ لِلّٰہِ تَعَالٰی مَظَاہِرَ کَثِیْرَۃً فَمَا مِنْ عَابِدٍ
غَبِیًّا کَانَ اَوْ ذَکِیًّا اِلَّا وَقَدْ ظَہَرَ بِحِذَائِہٖ صَارَ مَعْبُوْدًا لَہٗ فِیْ مَرْتَبَۃٍ وَلِہٰذَا
السِّرِّ نَزَلَ الشَّرْعُ بِاِسْتِقْبَالِ الْقِبْلَۃِ وَالْاِسْتِوَاءِ عَلَی الْعَرْشِ وَقَالَ رَسُوْلُ
اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ اِذَا صَلّٰی اَحَدُکُمْ فَلَا یَبْصُقْ قِبَلَ وَجْہِہٖ
فَاِنَّ اللّٰہَ تَعَالٰی بَیْنَہٗ وَبَیْنَ الْقِبْلَۃِ وَسَاَلَ جَارِیَۃً سَوْدَاءَ فَقَالَ اَیْنَ اللّٰہُ فَاَشَارَتْ
اِلَی السَّمَاءِ فَسَاَلَہَا مَنْ اَنَا فَاَشَارَتْ بِاِصْبَعِہَا تَعْنِیْ اللّٰہُ اَرْسَلَکَ فَقَالَ ہِیَ
مُؤْمِنَۃٌ۔ انتہی۔ و در مشہیہ این مقام میفرمایند کہ حق تعالیٰ را در
عالم مثال تجلی ہست کہ ہر شخص حسب مناسبت استعداد خود ادراکش

می نماید انتہی۔ وحضرت شیخ المحدثین مولانا شیخ عبد الحق محدث رحمۃ اللہ علیہ
در مجموعۃ الرسایل والمکاتیب خود از منہج السالک منجملہ آداب ذکر میفرمایند
عبارتہ چہارم مدد جستن بدل نزد شروع در ذکر بہمت شیخ کہ ذکر از وی
دارد۔ واگر بزبان نیز ندا کند شیخ را و فریاد خواہد از وی نیز رواست اگر
حاجت بدان افتد۔ گفت مؤلف کتاب رحمۃ اللہ علیہ گفت شیخ جربا
با وی چون آغاز کند ذکر را حاضر آرد صورت شیخ را در دل و مدد جوید
از وی زیرا کہ دل شیخ محاذی ومقابل دل شیخ شیخ است تا حضرت
نبویہ و دل نبی صلی اللہ علیہ وسلم دایم التوجہ است بحضرت اللہ تعالی
شانہ وہمیشہ روی دل وی بدان سوی ست پس ہرگاہ چون صورت
شیخ در دل بست و از نور ولایت وی مدد جست۔ میرسید مددہا از
حضرت اللہ بر دل سید المرسلین صلی اللہ علیہ وسلم و از دل سید المرسلین
بر دلہای مشایخ بتقرب و بترتیب۔ ومیرسد تا بشیخ وی و از دل شیخ
بدل وی پس توانائی می باید بر کار فرمودن ذکر۔ چہ طالب در بدایت

حال بر مثال طفل است کہ اورا توانائی نیست بر کار فرمودن آلہ بر وجہی کہ

تاثیر کند و کار گر افتد و مقصود بر آید۔ اگرچہ شمشیر حق در دست اوست کہ

ذکر است اما توانائی بر شمشیر زدن جز ہمت صورت نہ بندد۔ فرمود پیغمبر

صلی اللہ علیہ وسلم الذِکرُ سَیفُ اللّٰہِ۔ وقوت ہمدو نبی السیف ثابت بد

آید صلی اللہ علیہ وسلم قولہ تعالیٰ وَاِنِ اسْتَنْصَرُوْکُمْ فِی الدِّیْنِ فَعَلَیْکُمُ

النَّصْرَ۔ انتہی۔ وحضرت مولانا سید شاہ محی الدین قادری ویلوری ف در

فصل الخطاب از وصایای شیخ اجل نامی مولانا زین الدین خوافی نقل

میفرمایند۔ اَلسَّابِعُ رَبْطُ الْقَلْبِ بِالشَّیْخِ بِالْاِعْتِقَادِ وَالْاِسْتِمْدَادِ+

عَلٰی وَصْفِ التَّسْلِیْمِ وَالْمَحَبَّۃِ وَالتَّحْکِیْمِ وَیَکُوْنُ فِیْ اِعْتِقَادِہٖ اِنَّ

ھٰذَا الْمَظْھَرَ ھُوَ الَّذِیْ عَیَّنَہُ الْحَقُّ لِلْاِفَاضَۃِ عَلَیَّ۔ وَلَا یَحْصُلُ لِیَ الْفَیْضُ

اِلَّا بِوَاسِطَتِہٖ دُوْنَ غَیْرِہٖ۔ وَلَوْ کَانَ الدُّنْیَا مَمْلُوَّۃً مِنَ الْمَشَایِخِ۔

ف ویلور قصبہ ایست از مضافات مدراس و احقر بزیارت صاحبزادہ شاہ صاحب مشرف گشتہ کہ حالا بجای والد موصوف مرحوم جانشین اند مستند ۱۲ احمد علی عفی عنہ

+ ہفتم آنکہ قلب خود را باعتقاد وطلب امداد بکمال تعظیم ومحبت با شیخ خود متعلق سازد و چنان عقیدہ نماید کہ حق سبحانہ ہمین مظہر را برائی فیض رسانیدن من معین ساختہ است اگرچہ دنیا پر از مشایخ باشند مگر مرا از ہمین شیخ فیض حاصل خواہد شد۔

وَمَتىٰ مَا يَكُوْنُ فِيْ بَاطِنِ الْمُرِيْدِ تَطَلُّعٌ اِلىٰ غَيْرِ شَيْخِهٖ لَمْ يَنْفَتِحْ بَاطِنُهٗ
اِلَى الْحَضْرَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ فَالْاِنْسَانُ فِي الْجِهَاتِ وَلَهٗ بَدَنٌ وَّرُوْحٌ
وَاللّٰهُ سُبْحَانَهٗ مُنَزَّهٌ عَنِ الْجِهَاتِ فَحِكْمَتُهٗ اقْتَضَتْ لِاسْتِفَاضَةِ
مَنْ هُوَ فِي الْجِهَةِ عَنِ الْفَيَّاضِ الْحَقِّ الَّذِيْ لَيْسَ فِي الْجِهَةِ۔ اَنْ عَيَّنَ
لِلْبَدَنِ الْاِنْسَانِ الْمُرَكَّبِ مِنَ الْكَثَرَاتِ الْكَثِيْرَةِ جِهَةً وَّاحِدَةً
يَكُوْنُ تَوَجُّهُهٗ مِنْ تِلْكَ الْجِهَةِ الْوَاحِدَةِ اِلَى الْحَضْرَةِ الْوَحْدَانِيَّةِ
وَهِيَ الْكَعْبَةُ فِيْ عَالَمِ الْاَجْسَامِ وَالْاَبْدَانِ۔ وَعَيَّنَ لِلرُّوْحِ
الْاِنْسَانِيِّ الَّذِيْ هُوَ مَهْبَطُ اَنْوَارِ الصِّفَاتِ الْاِلٰهِيَّةِ جِهَةً

واگر جانب دیگر هم در باطن مرید میلی باشد باطنش جانب حضرت الله کشاده نخواهد شد
چراکه انسان در جهات است و برای وی بدن و روح نهاده اند۔ والله سبحانه از جهات
پاک است پس حکمت خداوندی برای فیض رسانیدن این پابند جهات از
جانب فیاض مطلق که در جهتی نیست چنان تقاضا کرد که برای انسان که مرکب است
از اجزای کثیره یک جهة معین کرد که توجه وی از همین جهة باشد و آن کعبه است در
عالم اجسام۔ و برای روح انسانی که جای ورود فیوض خداوندی است هم یک جهتی مقرر فرمود

وَاحِدَةً يَكُوْنُ مِنْ تِلْكَ الْجِهَةِ تَوَجُّهُهُ اِلَيْهِ تَعَالٰى وَتِلْكَ
الْجِهَةُ هِيَ رُوْحَانِيَّةُ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فِيْ عَالَمِ الْاَرْوَاحِ - فَكَمَا لَا يُقْبَلُ الصَّلٰوةُ اِلَّا بِالتَّوَجُّهِ اِلَى
الْكَعْبَةِ لَا يَحْصُلُ التَّوَجُّهُ اِلَى اللّٰهِ اِلَّا بِاِتِّبَاعِ رَسُوْلِهٖ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَرَبْطِ الْقَلْبِ بِنُبُوَّتِهٖ +

وبعد ازین سفر بابد - وَمِنْ هٰهُنَا يُعْرَفُ اَنَّ الْمُنَاسَبَةَ
بَيْنَ الْمُفِيْضِ وَالْمُسْتَفِيْضِ فِيْمَا يَتَعَلَّقُ بِالْاِسْتِفَاضَةِ
شَرْطٌ - وَقَدْ وَرَدَ فِيْ بَعْضِ الْاَحَادِيْثِ عَلٰى مَا اَثْبَتَ الْمَشَايِخُ
قَدَّسَ اللّٰهُ اَرْوَاحَهُمْ فِيْ كُتُبِهِمْ - اِنَّ الشَّيْخَ فِيْ قَوْمِهٖ كَالنَّبِيِّ

که ازان جهة توجه وی باشد وآن جهة در عالم ارواح روح رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
است پس چنانکه قبول نشود نماز بغیر توجه بسوئ قبله معظمه همچنان توجه الی الله حاصل
نمیشود مگر باتباع رسول الله صلی الله علیه وسلم و ربط قلب به نبوت وی ۱۲ اسد +

+ وازینجا معلوم شد که مناسبت مابین مفیض (فیض رسانندہ) ومستفیض (فیض گیرندہ) شرط
فیض گرفتن است ومطابق روایت مشایخ در بعض احادیث وارد شدہ که شیخ در قوم چون نبی است

فِي ذِمَّتِهٖ فَلَابُدَّ لِلْمُرِيْدِ اَنْ يَّتَوَجَّهَ اِلٰى شَيْخِهٖ بِرَبْطِ قَلْبِهٖ مَعَهٗ
وَيَتَحَقَّقُ اَنَّ الْفَيْضَ لَا يَجِيْئُ اِلَّا بِوَاسِطَتِهٖ وَاِنْ كَانَ الْاَوْلِيَآءُ
كُلُّهُمْ هَادِيِّيْنَ وَمَهْدِيِّيْنَ يَعْتَقِدُ كُلَّهُمْ وَيَدْعُوْلَهُمْ
لٰكِنَّ اسْتِمْدَادَهُ الْخَاصَّ وَاسْتِفَاضَتَهٗ يَكُوْنُ مِنْ
رُوْحَانِيَّةِ شَيْخِهٖ وَحْدَهٗ وَيَعْلَمُ اَنَّ اِسْتِمْدَادَهٗ مِنْ
شَيْخِهٖ اِسْتِمْدَادُهٗ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ
وَسَلَّمَ فَاِنَّ شَيْخَهٗ مُتَعَلِّقٌ مُسْتَمِدٌّ بِشَيْخِهٖ وَشَيْخُهٗ
بِشَيْخِهٖ اَيْضًا هٰكَذَا اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

درامت خود پس لازم است مرید را که متوجه جانب شیخ خود گردد۔ دل را با وی متعلق گرداند
و بداند که نمی آید فیض لیکن بواسطۂ وے اگر جملہ اولیا اللہ ہدایت کنندگان
ہستند ہمہ را نیک اعتقاد کند و برائے ہمہ دعائے نیک کردہ باشد لیکن طلب
مدد وطلب فیض صرف از یک روحانیت شیخ خود کند و اعتقاد نماید کہ این استمداد
از شیخ فی الواقع طلب مدد از حضرت رسول است صلی اللہ علیہ وسلم زیراکہ شیخ
طالب از شیخ خود و شیخِ شیخ از شیخ خود ہمچنین ہم ز رسول اکرم صلی اللہ علیہ

وَعَلٰى اٰلِهٖ وَسَلَّمَ فَهُوَ مُسْتَمِدٌّ بِالْحَقِيْقَةِ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ وَهُوَ مِنَ الْحَقِّ جَلَّ اسْمُهٗ
سُنَّةَ اللّٰهِ الَّتِيْ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ
تَبْدِيْلًا وَالرَّبْطُ بِالْقَلْبِ مَعَ الشَّيْخِ اَصْلٌ كَبِيْرٌ فِي الْاِسْتِفَاضَةِ
بَلْ هُوَ اَصْلُ الْاُصُوْلِ ۔ وَلِهٰذَا بَالَغَ الْمَشَائِخُ قَدَّسَ اللّٰهُ
اَرْوَاحَهُمْ فِيْ رِعَايَةِ هٰذَا الشَّرْطِ ۔ اِنْتَهٰى مُخْتَصَرًا ۔ ونیز در فصل
الخطاب میگوید کہ حضرت مولانا شاہ ولی اللہ صاحب در رسالہ
انتباہ در بیان سلسلہ چشتیہ صابریہ می نگارند کہ +

مطلوب دیگر آنست کہ صورت مرشد پیش خود تصور کردہ
بعدہ ذکر گوید الرفیق ثم الطریق در حق ایشانست و برائی نفی

وآلہ وسلم طالبان امداد ہستند و خود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم از حضرت اللہ جل
جلالہ طالب مدد میباشند ۔ ہمین است عادت اللہ برائی رسانیدن فیوض ۔
الحاصل تعلق قلب با شیخ اصل کبیر است در استفاضہ بلکہ اصل الاصول است ۔ ولہذا
مشایخ قدس اللہ ارواحہم در رعایت این شرط مبالغہ و تاکید فرمودہ اند ۱۲ منہ +

خواطر اثرِ تمام دارد بلکہ حضرت سلطان الموحدین و برہان العاشقین
حجۃ المتوکلین شیخ جلال الحق والشرع والدین مخدوم مولانا قاضی
خان یوسف ناصح قدس اللہ سرہ العزیز چنیں میفرمایند کہ صورت
مرشد کہ ظاہرا دیدہ میشود مشاہدۂ حق تعالیٰ در پردۂ آب و گل است
اما صورت مرشد کہ در خلوت نمودار میشود آں مشاہدۂ حق تعالیٰ است
بی پردۂ آب و گل کہ اِنَّ اللّٰہَ خَلَقَ اٰدَمَ عَلٰی صُوْرَتِ الرَّحْمٰنِ
وَمَنْ رَاٰنِیْ فَقَدْ رَاَی الْحَقَّ در حق او درست شدہ است بیت
گر تجلّیِ ذات خواہی صورتِ انسان ببیں ۔ ذاتِ حق را آشکارا اندر او خندان ببیں
وحضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدس سرہ در جلد دوم مکتوبات خود

+ این عبارت رسالہ انتباہ در فتاوای مولانا عبدالحی صاحب مرحوم نیز منقول است
صفحہ ۳۵۹ ـ جلد دوم ۱۲ ـ منہ +

‡ قال فی الفصوص تجلی در صورت انسانی اجمع و افضل تجلیات است ـ و شنیدن
موسیٰ علیہ السلام ندا را انی انا اللہ و حدیث رأیت ربی فی احسن صورۃٍ ـ و من
رآنی فقد رأی الحق شہود عدل اند بجواز تجلیات ـ ۱۲ منہ +

در مقامے سیفر پایند خواجہ محمد اشرف در ورزش نسبت رابطہ را نوشتہ
بودند کہ بحدی استیلا یافتہ است کہ در صلوٰۃ آنرا مسجود خود میدانند
و می بینند و اگر فرضاً نفی کنند منتفی نمیگردد محبت اطوار این دولت
متمنائی طلاب است از ہزاران مگر یکی را بدہند صاحب این معاملہ
تام المناسبت است محتمل کہ باندک صحبت شیخ مقتدا جمیع کمالات
او را جذب نماید رابطہ را چرا نفی باید کہ او مسجود الیہا ست نہ مسجود لہ
چرا محاریب و مساجد را نفی نکنند ظہور این قسم دولت سعادتمندان را
میسر است تا از جمیع احوال صاحب رابطہ را متوسط خود دانند و در
جمیع اوقات متوجہ او باشند نہ در رنگ جماعت بیدولت کہ خود را
مستغنی دانند و قبلہ توجہ را از شیخ خود منحرف سازند و معاملہ خود
برہم زنند۔ انتہی بلفظہ الشریف ٭

وحضرت عروۃ الوثقیٰ خواجہ محمد معصوم نور اللہ مرقدہ در مکتوبات
خود مریدان سلسلہ مجددیہ را تعلیم میدہند کہ ذکر تنہا بی رابطہ موصل

نیست البتہ رابطہ تنہا موصل است عبارت بلفظہ این است و گر تنہا
بی رابطہ مسطورہ و بی فنا فی الشیخ موصل نیست گرچہ چند از اسباب
وصول است لیکن مشروط برابطہ محبت و فنا در شیخ است آری بیا
رابطہ تنہا بارعایت آداب صحبت و توجہ و التفات شیخ بی التزام طریق
ذکر موصل است - بعد ازین میفرمایند - بزرگان این طریقہ گفتہ اند
مصرع سایہ رہبر بہ است از ذکر حق - اشارت بطریق رابطہ کردہ اند
کہ عبارت از حفظ صورت شیخ است بطرزیکہ درین طریق معہود است
یعنی طریق رابطہ طالب مبتدی را سودمند تر است از ذکر - ہر چند
ذکر فی نفسہ شرافت و فضل دارد - الی ان قال بیت زان و ہمی
چشم تست احول معبود تو پیر تست اول - انتہی ملتقطاً +
اینست حال تصور شیخ کہ بجہت تاکید اکابران صوفیہ و حکیمان
امت محمدیہ علی صاحبہا الصلوات و التحیۃ - طالبان سلاسل خود را
ارشاد نمودہ اند - و این شغل برزخ را ماخذی است از حدیث نبوی

یک صحابی وقت بیان حدیث میفرماید وَاللہِ لَکَاَنِّی اَرٰی رَسُوْلَ اللہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ یعنی قسم بخدا گویا کہ می بینم حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را۔ الخ در رسالہ رفع الستر مولانا عبد الحی رحمۃ اللہ علیہ برحاشیہ حدیث مذکور میگوید بِھٰذَا الْحَدِیْثِ وَاَمْثَالِہِ الْوَارِدَۃِ فِی الصِّحَاحِ اسْتَنْبَطُوْا جَوَازَ تَصَوُّرِ الشَّیْخِ وَلَہٗ وَجْہٌ وَلٰکِنَّہٗ لَایُفْحِمُ الْمُنَاظِرَ۔ انتہی۔ وہم مولانا عبد الحی مرحوم بر فتوی مولوی عبد العلی مدراسی کہ برای اثبات شغل برزخ نوشتہ بودند تصدیق صحت فرمودہ اند مجموعہ جلد دوم صفحہ ۳۵۹۔ ومولانا محمد قاسم نانوتوی چشتی صابری رحمۃ اللہ علیہ در مکتوبی از مکتوبات خود میفرمایند اگر شیخ را رابطہ خود تصور کند چہ باک۔ کہ محمد رسول اللہ پس از

† اخرج ابو نعیم فی حلیۃ الاولیا۔ والخلاد فی جامعہ بسند ھما عن عبد اللہ بن مسعود قال واللہ لکانی ارٰی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فی غزوۃ تبوک الی آخر الحدیث ۱۲۔ رفع الستر

‡ من الافحام خاموش گردانیدن کسی را بحجت وخصومت وفروماندہ یافتن کسی را از سخن وحجت ۱۲ منہ

لا آلہ الا اللہ بہمین جانب مشیر است انتہیٰ - اگر گوئی کہ بعض علماً
شغل برزخ را ناجایز گفتہ اند - گویم منع فرمودن ایشان محمول است
برینکہ شخصی ہمہ تن قال معرّا از حال رابطۂ شیخ را بحدی اعتقاد کند
کہ در افاضۂ فیوض مستقل داند واسطہ و ذریعہ نپندارد والّا فلا
ہکذا افادنی شیخی و استادی مولانا قاری محمد عبد الرحمن المحدث
الپانی پتی ناقلاً من استادہ المولی المحدث المشتہر فی الآفاق مولانا
محمد اسحاق رحمۃ اللہ علیہ و مصنف فصل الخطاب مولانا شاہ محی الدین
قادری بعد نقل عبارات طرفین میگوید ازین بیان ہویدا ست کہ
شغل برزخ بعروض قباحات لاحقہ ممنوع است والا در اصل قباحت
ندارد - بلکہ شرط صحت تبتل[+] است کما مر آنفاً عوام درین مقام نیز
افراط تفریط بسیار دارند و شغل برزخ را مطلقاً غیر جایز گویند طرفہ
آنکہ باوجود دعوی ارادت بر تضلیل شیوخ سلسلۂ خود حکم میکنند انتہیٰ

+ تبتل از دنیا بریدن بجہت خدا تعالیٰ - کقولہ تعالیٰ تبتل الیہ تبتیلا ۱۲ منہ +

تنبیه- درین روزها باستماع رسیده که بعض مشایخ وقت بدعتی
اختراع کرده اند یعنی تصاویر عکسی خود تیار کنانیده مریدان را
میدهند وایشان به تعظیم تمام آنرا میدارند گویا مشابهتی با اهل
اصنام بهم رسانیده اند وبعضی ازیشان پیران خود را حاضر وناظر
علی الاطلاق اعتقاد میکنند- فَنَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنْ هٰذَا الْاِعْتِقَادِ
وَعَنْ ذَالِكَ الْفَسَادِ +

خاتمه رساله مشتمل بر چند فواید

وشرایط دوازده تسبیح خاندان چشت ومتعلقات آن

بدانکه شیخ ما حضرت حافظ محمد صابر علی صاحب چشتی صابری

+ حضرت مرشدنا دام برکاته خلیفه حضرت زبدة الاولیا شاه کریم بخش صاحب رامپوری
صابری رحمة الله علیه هستند وحضرت ممدوح خلیفه خاص حضرت عمدة المحدثین
تاج الکاملین مولانا محمد بخش صاحب چشتی صابری رحمة الله علیه بودند ومولانا موصوف
خلیفه حضرت حبیب الواصلین شاه امام علی چشتی صابری بودند وحضرت شاه صاحب

مدظلہم العالی بعد ازیں کہ این خاکسار را در سلسلۂ عالیۂ خود بیعت فرمودند وطریقۂ دوازدہ تسبیح ذکر جہر تحریر فرمودہ حوالہ بندہ کردند دران میفرمایند واضح باد کہ ذکر جہر نفی و اثبات کہ آنرا دوازدہ تسبیح خاندان چشتیہ میگویند بعد ادائی تہجد میخوانند بارعایت ملاحظہ و واسطہ ہنگام گفتن لا الہ تصور کند کہ آنچہ ماسوائی اللہ است از دل بیرون کردم و در حین الا اللہ ملحوظ سازد کہ نیست معبودی و موجودی بجز ذات حق - وطریق رعایت ملاحظہ و واسطہ آنست کہ چہرۂ مرشد کہ مربی وقت است بسن چہاردہ سالگی خیال نمودہ بر دل خود ضرب کند یعنی خود را بصورت شیخ و شیخ را بسن مذکورہ بالا

اجازت وخلافت از حضرت پیر دستگیر شیخ المشایخ سید شاہ امیر الدین سلیہپاکوی رحمۃ اللہ علیہ یافتند الی آخر السلسلۃ العالیۃ القدسیۃ الصابریۃ الچشتیہ - باوجود تعلقات اہل وعیال بغایت مجردانہ ومتوکلانہ بسر می برند - وباوصف مرض دائمی وضعف لازمی زیادہ از سی سال گذشتہ می باشند کہ بریک وضع بودہ بر دولتخانۂ خود بمقام رامپور ضلع سہارنپور در اوراد و اشغال و مراقبات ومجاہدات مصروف می باشند وطالبان صادق را فیضہا می رسانند - جزاہم اللہ خیر الجزا ۱۲ منہ

تصور کرده عین خویش ملاحظه نماید و دو صد بار لا اله الا الله که نفی و اثبات
است بملاحظه تمام بخواند مگر بعد دفعه سوم یا پنجم یا هفتم محمد رسول الله
(صلی الله علیه وسلم) گوید و چهار صد بار الا الله که اثبات است بگوید
پانصد بار الله الله بعده یک صد بار یک ضربی الله گوید. انتهی مختصراً
اقول شغل برزخ را طوریکه حضرت مرشدنا تعلیم فرموده اند از دیگر
طرقے که برائی شغل هذا مقرر کرده اند بغایت سهل و موثر مینماید زود در
طالب صادق جذبی پیدا می آرد و از خود دشش میبر باید- وهمچنان
مولانا محمد اکرم قدس الله سره در اقتباس الانوار تحریر فرموده اند بیت

کارکن کار و بگذر از گفتار + کاندرین راه کار دارد کار*

وَفِي هٰذَا كِفَايَةٌ لِمَنْ لَهُ دِرَايَةٌ - وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ اَوَّلًا وَّاٰخِرًا

* وشنیدم از زبان الهام ترجمان مخدوم و ملجا ما حضرت سائیں توکل شاه صاحب نقشبندی دام برکاتهم که رابطه برزخ شیخ تا مقام فنافی الشیخ لابدی است ازاں پس صورت پاک رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در عالم مثال جلوه گر شده تربیت میفرماید ازاں بعد ذات بحت حق سبحانه وتعالی خود طالب جانباز و عاشق جهان باز را ازید

ظَاهِرًا وَبَاطِنًا۔ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِهٖ وَحَبِيْبِهٖ
دَائِمًا اَبَدًا وَعَلٰی اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ لَيْلًا وَّنَهَارًا سِرًّا وَّجِهَارًا۔

قدرت خود میگیرد و میبرد تا آنکه فضلش حسب استعداد طالب و موافق تقاضا حکمت خویش
میخواهد۔ انتهی۔ راقم الحروف میگوید حضرت شاه صاحب مجذوب سالک و شیخ کامل
وقت خود هستند۔ چند مدتها بر مزار پر انوار خواجه خواجگان والی هندوستان
حضرت خواجه غریب نواز معین الحق والدین رضی الله عنه وارضاه عنی ریاضت و مجاهده
پیش بردند و از بزرگی که در خاندان عالیشان چشتیه بودند تربیت یافتند از آن بعد حسب اشارت
باطنی و اجازت آن بزرگ چشتی در پنجاب آمده از حضرت خواجه قادر بخش جهان خیلی
قادری نقشبندی رحمة الله علیه که شیخ کامل و مکمل وقت خود بودند مشرف بیعت شده
اجازت و خلافت یافتند و حالا بمقام انباله مرجع لالاب هستند از دور و دراز طالبان
خدامی آیند و فیضها میگیرند سلمهم الله تعالی۔ و هم شنیدم از زبان معارف بیان عمدة
مشائخ زمان صاحب التمکین و العرفان حضرت شاه محمد شیر صاحب نقشبندی ادام الله
برکاتهم که در تصور شیخ همین سند کافیست که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمود (نظر کردن
جانب روی علی عبادت است) اقول یافتم حدیث هذا در صواعق محرقه ابن حجر مکی که
بحواله طبرانی و حاکم از عبدالله بن مسعود روایت کرده که فرمود حضرت سید المرسلین صلوة الله
وسلامه علیه و علی آله وصحبه اجمعین اَلنَّظَرُ اِلٰی وَجْهِ عَلِیٍّ عِبَادَةٌ۔ وجه استنباط
ظاهر است چرا که نظر سوی شئی مستلزم تصور روی ضرور است پس بواسطه نظر
تصور را عبادت قرار دادند۔ فافهم *

حرر یوم الثلثاء شهر شعبان المعظم سنۃ الف و ثلاث مائۃ و عشرۃ من ہجرۃ النبویۃ علی صاحبہا الصلوٰۃ والتحیۃ

صورۃ ما قرظہ رئیس العلماء عریف الفضلاء جامع العلوم الظاہرۃ والباطنۃ ذی الفضل والکمال المشہور بالالسنۃ والافواہ حضرت مولانا محمد عبد اللہ ٹونکوی متع اللہ المسلمین بطول حیوتہ ونفع المستفیضین بدیم بقائہ

للہ در المؤلف الادیب حیث اتی بالتحقیق العجیب فی اثبات تصور الشیخ الذی ہو الطریق الانیق الموصل الی المطلوب علی النہج الغریب فی اصطلاح الصوفیۃ الصافیۃ یسمی بالرابطۃ۔ فالحمد للہ علی ذالک و

أَنَا الْعَبْدُ الْمِسْكِيْنُ الْمُفْتَقِرُ إِلَى اللّٰهِ الْمَدْعُوُّ مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللّٰهِ
عَفَى اللّٰهُ عَنْهُ

هذا ما انشاء كاتب الرسالة لتفهيم الذكي الشاعر اللبيب
المولوي الحكيم المنشي تصدق حسين بٹالوي دام علمه وقدره

قَدْ فَرَغْتُ مِنْ كِتَابَةِ هٰذِهِ الرِّسَالَةِ فِيْ يَوْمِ الْعَاشِرِ
مِنْ شَهْرِ شَوَّالِ الْمُكَرَّمِ سَنَةِ أَلْفٍ وَّثَلٰثِمِائَةٍ وَعَشَرَةٍ
مِنْ هِجْرَةِ النَّبَوِيَّةِ عَلٰى صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالتَّحِيَّةُ وَ
طَالَعْتُ هٰذِهِ الرِّسَالَةَ الْوَجِيْزَةَ النَّافِعَةَ فِيْ أَثْنَاءِ
التَّحْرِيْرِ فَوَجَدْتُ دَلَائِلَهَا كَافِيَةً وَّبَرَاهِيْنَهَا
شَافِيَةً وَّأَقْوَالَهَا مُسَلَّمَةً عِنْدَ أَرْبَابِ الْاِنْصَافِ
فَلَيْسَ لِلْمُعَارِضِيْنَ الْقَاصِرِيْنَ إِلَّا الْاِعْتِسَافُ نِعْمَ
مَا قَالَ الْمُؤَلِّفُ فِي الرَّبْطِ بِحُسْنِ الضَّبْطِ عَلٰى وَجْهٍ أَنِيْقٍ

مع غايةٍ من التدقيق كيف لا وقد ألّفه العالمُ
الفاضلُ المحدّث الفقيه جامع المعقول والمنقول
حاوي الفروع والأصول مولانا المولوي مشتاق أحمد
سلّمه الله الصمد ودام بالفيض والمجد وأنا العبد القاصر
في الهمّت ـ تصدّق حسين
حيرت بتالوي عفي عنه

تکملہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد لولیہ والصلوٰۃ والسلام علی نبیہ محمد وآلہ وصحبہ اما بعد میگوید
احقر العباد خادم العلماء والفقراء احمد علی عفا عنہ العفو الولی بٹالوی
کہ دریں ایام رسالہ نافعہ اعنی ضابطہ در تحصیل رابطہ از تازہ تالیفات
مجمع العلوم صاحب التالیفات الشریفیہ جامع الحسنات لاتحصی ولاتعد
مولانا مولوی حافظ مشتاق احمد سلمہ اللہ الصمد وافاض علی المستفیضین
فیضہ الممجد بوساطت مکرمی ومخلصی ذی العلم والفضل والقول والعمل
حاجی الحرمین الشریفین اعنی جناب مولوی منشی سید امتیاز علی صاحب
امروہوی حال منصف بٹالہ مد ظلہ احقر قلیل البضاعت رسید ومعہ
حکم جناب موصوف صادر شد کہ بریں رسالہ تقریظی بنویسد لہٰذا احقر تبیار کند

از مطالعهٔ رسالهٔ مذکوره نهایت محظوظ گشتم و فی الواقع مولانا مؤلف رساله
آنچه دریں باب اقوال علماء و فضلاء راسخین و مشائخ مستندین ایراد فرموده
برائی تسلیم طبعان غیر مجادلین کافی و وافی است لیکن بعض ابنائی
زمان را که بر اقوال علماء چندان اعتماد ندارند و سوائی قرآن و حدیث بر
زبان ایشان نظاهر میگذرد اگر جائی قیل و قال باشد امکان دارد بنا بر علیه
بخدمت منصف صاحب ذکر کرده شد فرمودند که دریں مسئله اگر دلیل
از کتاب و سنت نقل کنی مناسب است این بی بضاعت اگرچه لیاقتی
کردار و خوب میداند که هیچ محض است اما الامر فوق الادب را
ملحوظ داشته آنچه در رائی ناقص دریں مسئله بعض دلائل کتاب و سنت
بر سبیل عجلت در آمد برای ارباب خبرت ظاهر میسازد امید از علمای راسخین اینکه
جائیکه قصور یابند بر قصور مستدل حمل نمایند و جائیکه صحیح یابند او را بدعای
خیر یاد فرمائید و ما ارید الا الاصلاح ما استطعت و ما توفیقی
الا بالله و هو نعم الوکیل

بداں اسعدک اللہ فی الدارین کہ تصور شیخ کہ مسمّٰی است برابطہ از اعظم وسایل موصلہ الی المطلوب است و ہرگز در قسمی از اقسام شرک داخل نیست زیراکہ شیخ کامل چونکہ واصل الی اللہ ہست پس ہر کہ از فیض صحبت و معیت او استفاضہ و استفادہ دارد بلاشبہ از اعظم صفات او حصہ وافرہ حاصل خواہد نمود و درین مسئلہ دلیل از کتاب و سنّت و آثار موجود است۔ قال اللہ تعالٰی† یٰاَیُّھَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰہَ وَکُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِیْنَ۔ الآیہ وجہ دلالت بر مدعا اینکہ اللہ تعالٰی مومنین را اوّل امر بتقوی اللہ فرمود و بعد ازاں صورت حصول تقوی درین آیت القا فرمود و گفت کونوا مع الصادقین یعنی خوف خدا کہ ہست از اجتہاد و ایجاد طبیعت دریافت نمودہ حاصل نتواں کرد چراکہ اذہان مختلفہ تعیین آں نتوانند کرد بلکہ حصول تقوی باین طور کنید کہ معیت و صحبت صادقین نمائید کہ ایشان بجہت صدق در قول و عمل

---

† ای مومنان از خدا بترسید و ہمراہ راست گویان باشید ۱۲ منہ

واجب الانقیاد و المعیۃ ہستند و فی الواقع متقیان ہم ایشانند زیراکہ جزو اعظم تقوی صدق است نمی بینی کہ بعد درجہ انبیا درجہ صدیقین* است کہ بباعث غلبہ صدق الی اقصی مراتب الامت رسیدہ اند پس معیت ایشان موصل الی التقوی است کہ در شرع مطلوب است و تاکید آں باقصی غایت آمدہ و ظاہر است کہ معیت ایشان وجوہ مختلفہ دارد معیت در حالت حیات ایشان و معیت بعد ممات ایشان و معیت الحیات را اہم مراتب متعددہ است بعضہا فوق بعض اول آنکہ ہمراہ ایشان در خلوت و جلوت و حضر سفر باشد۔ دوم آنکہ در حالت غیبت اقتدا باقوال و افعال و حرکات و سکنات ایشان نماید سوم آنکہ باایں ہمہ در وقت خلوت خاطر خود را از جمیع وساوس دور کردہ تصور و یاد ایشان کند و وجود ایشان را روبروی خود یا خود را روبروی ایشان حاضر دانستہ استفادہ نماید و بازار محبت و رابطہ را گرم سازد چنانچہ استفادہ از مشائخ غائبین بحد تواتر رسیدہ و معیت بعد الممات

* اشارہ ست بآیت فاولئک مع الذین انعم اللہ علیہم من النبیین و الصدیقین والشہداء والصالحین وحسن اولئک رفیقا ۱۲ منہ

هم دو مرتبه وارد اول آنکه بر قبر البشیر حاضر شده تصور نموده استفاده و استغاثه نماید و این هر دو صورت نیز از کبرای صحابه و غیرهم مروی است و کتب اهل سنت ازین مضمون مملو هستند الغرض معیت صادقین که درین آیت شریف امر بآن وارد شده بهمه وجوه و مراتب معیت مذکوره را شامل است زیرا که لفظ معیت درین آیت عام واقع شده است و تخصیص بعض افراد بدون مخصص صحیح نیست و شک نیست که شیخ کامل منجمله صادقین است پس تصور الشیخ الموصوف بالصدق که منجمله افراد معیت الصادقین است و آیت بعمومها او را شامل است ماموربه است و هو المطلوب اما بعض احادیث را نیز درین مسئله بنظر انصاف باید دید اول حدیث که آنرا ترمذی و غیره روایت نموده عن صفوان بن عسال رض قال جاء اعرابی جهوری الصوت فقال یا محمد الرجل یحب القوم و لما یلحق هو بهم فقال رسول الله صلی الله علیه و سلم المرء مع من احب هذا حدیث

* یعنی از صفوان بن عسال رض مروی است که مردی صحرائی بلند آواز حاضر شده گفت یا محمد (صلی الله علیه و سلم) شخصی قومی را که هنوز بآن ملاقات نکرده است دوست میدارد چگونه است پس فرمود رسول الله صلی الله علیه و سلم که هر مرد همراه آنکس است که او را دوست میدارد - این حدیث صحیح است ۱۲ منه

صحیح۔ انتہی۔ ازین حدیث مستفاد میشود کہ حشر ہر شخص ہمراہ محبوب او خواہد شد
پس اگر محبوب او نیک مرد است این محب ہمراہ او باشد و اگر بد است نیز ہمراہ
او باشد و ظاہر است کہ بہر مرتبہ کہ محبت محب ہمراہ محبوب او در دنیا خواہد بود
ہما نقدر معیت او در حشر ہمراہ محبوب او خواہد شد و تصور الشیخ المحبوب کہ منجملہ
وسایل و افراد تکمیل محبت است مستلزم معیت است زیراکہ در حدیث معیت
المحبوب را از لوازم و ثمرہ محبت شمردہ اند پس تصور الشیخ نیز موصل الی المعیۃ
الشیخ فی الحشر خواہد شد و ہو عین مطلوب فی التصور۔ دوم حدیث التحیات
فی الصلوۃ کہ دروی لفظ السلام علیک ایہا النبی وارد است و این سلام
بلفظ خطاب چنانچہ در زمان ہدایت نشان سرور کائنات علیہ افضل الصلوۃ
والتسلیمات بر زبان ہزارہا صحابہ حاضرین و غائبین جاری بود ہمچنان بعد
انتقال آنجناب بعالم برزخ ہمین خطاب بر زبان صحابہ و تابعین و غیرہم الی
الآن ساری ماند لہذا بعض علماء محدثین و فقہاء معتبرین در کتب خویش
فرمودہ اند کہ نمازی در وقت گفتن سلام علیک ایہا النبی خطاب بآنحضرت

صلی اللہ علیہ وسلم کند گویا روبروی آنحضرت استادہ سلام عرض میکند
وقصد حکایت معراج نہ کند و این منجملہ خصائص آنحضرت صلی اللہ علیہ
وسلم است زیراکہ غیر نبی صلی اللہ علیہ وسلم را در نماز بلفظ خطاب یاد نتوان کرد
چنانچہ علامہ قسطلانی و زرقانی کہ از علماء حدیث مشہور اند باین معنی تصریح
نمودہ اند و امام غزالی و شیخ ابن حجر مکی و صاحب مختار و رد المختار و
علامہ عینی و ملا علی قاری و غیرہم نیز در کتب خویش ہمچنین نوشتہ اند
من شاء فلینظر فی کتبہم۔ امام غزالی در احیاء العلوم فرمودہ واحضر فی*
قلبک النبی صلی اللہ علیہ وسلم وشخصہ الکریم وقل سلام
علیک ایہا النبی ورحمۃ اللہ وبرکاتہ۔ انتہی الغرض ہر گاہ در عین نماز
کہ محل حضور معبود حقیقی است خطاب با آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
واحضار آنجناب روبروی خود یا احضار خود بدرگاہ آنحضرت بطریق حقیقت
از جمہور علماء دین متین ثابت است و ظاہر است کہ خطاب و احضار بدون

* یعنی حاضر کن در دل خود نبی صلی اللہ علیہ وسلم را و وجود کریم او را و بگو سلام باد بر تو ای نبی و رحمت خدا و برکات او ۱۲ منہ

تصوراتِ بابرکات سید کائنات علیه افضل الصلوات والتسلیمات

که شیخ الکل فی الکل هستند ممتنع نتوانند شد پس تصور آنحضرت صلی اللہ علیہ

وسلم یا تصور الشیخ که نائب آنجناب است خارج از نماز چگونه ممتنع

خواهد بود سوم از احادیث و آثار و اقوال و افعال علماء ذوی

مشائخ ذوی الاعتبار که در باب استمداد و استغاثه منه

اہل السنة بحد تواتر محقق و مقبول (مثل زبدة الآثار

للشیخ المحدث الدهلوی و بهجة الاسرار و غیره و غیره رسه

استدلال بر تصور الشیخ المستمد منه میتوان کرد و جهش اینکه در مستمد

تعلقی باید که بدان سبب فیضان از مستمد منه بسوی مستمد عاید گردد و این

صورت بدون تصور المستمد منه که از مستمد غائب است متصور نمیتواند شد پس استمداد

را تصور المستمد منه لازم است و هرگاه استمداد بدون تصور المستمد منه متصور نشد تصور الشیخ المستمد

منه ثابت گشت و هو المطلوب حالا بر یک دو عبارت ختم کرده می آید امام

شعرانی رحمه الله در میزان خود از بعض کمل اولیاء الله نقل فرموده که ایشان

رویت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مدام میسر شدند* وقد بلغنا
عن ابی الحسن الشاذلی وتلمیذہ ابی العباس المرسی رح
وغیرھما انھم کانوا یقولون لو احتجبت عنا رویۃ رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم طرفۃ عین ما اعددنا انفسنا
من جملۃ المسلمین۔ انتھی۔ و این رویت نبود مگر در عالم تصور سبحان اللہ
این بزرگواران از عدم رویت آنسرور کائنات علیہ افضل الصلوات
گو فقط یک لحظہ باشد خود را از جملہ مسلمانان نمی شمردند اللھم ارزقنا
نصیبا منہ بحرمۃ نبیک الحبیب المختار صلعم وحضرت
محمد عاشق رح پھلتی خلیفہ شاہ ولی اللہ رح محدث دہلوی (کہ از ایشان
شاہ عبد العزیز رح بعد وفات والد خود تکمیل سلوک فرمودہ اند) در رسالہ
سبیل الرشاد طریقہ تعلیم دادہ مرشد خود نقل میفرمایند اگر وقت

* وتحقیق ما را خبر رسیدہ است از ابو الحسن شاذلی و شاگرد ایشان ابو العباس مرسی
وغیرہ رح کہ ایشان میگفتند اگر یک لحظہ از ما دیدار رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم محجوب شود
خود را از جملہ مسلمانان نمی شمریم ۱۲ منہ

دوری شیخ کسی استفاضه خواهد طریقش آنست که فارغ دل وضو ساخته
نماز گذارد و همانجا نشسته صورت شیخ که ازوی فیض میجوید بجمعیت
و دفع خطرات ملاحظه نماید انتهی - حاصل آنکه تصور شیخ را ماخذ ثبت
از کتاب و سنت و مؤید است باقوال علماء دین و مشایخ معتبرین
پس درینچنین مسئله تصور بدعت یا شرک زعم فاسد است و فهم کاسد

اندکی پیش تو گفتم غم دل ترسیدم * که دل آزرده شوی ورنه سخن بسیار است

وهذا ما ظهر لی فی هذا الباب والعلم عند الله فی ام الکتاب
وهو اعلم بالصواب واخر دعوانا ان الحمد لله رب العلمین
والصلوٰة والسلام علی خیر خلقه واشرف رسله محمد و
اله وصحبه اجمعین

المرقوم ۲۳ شوال المکرم سنه ۱۳۱
ہجری نبوی
صلعم